

Då log Sara

Brita Oledal

Då log Sara

Brita Oledal

Brita Oledal

Då log Sara

SAGA Egmont

Då log Sara

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1971, 2019 Brita Oledal och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726310085

1. E-boksutgåva, 2019

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Kunskapens frukter och ett rött litet bär — som inte var något bär

Dunk, dunk - dunk, sviss! - Farmors gamla skyttel var vackert arbetad med inläggningar. Den jagade fram och tillbaka genom skälet, efter kom vävbommens dunk för att klämma fast tråden. Vem som helst kunde höra att nu gick det undan. Sara glömde att vara försiktig och hetsade upp sej till en allt snabbare takt, men skytteln var inte bara vacker och välbalanserad - den hade en tung nos av metall. Gick det galet så gick det. Tre trådar på en gång sprätte av och sedan var det roliga slut för en bra stund.

Det knirkade och knarkade i den gamla vävstolen då hon sträckte sej efter trådarna för att få dem rätt igen. Sedan måste man knyta till och fästa med nålar. Nästan aldrig blev det rätt första gången. Just som hon hade kommit igång brakade det till på ett annat och grövre sätt. Trampsnörena hade varit med väldigt länge och nu gick det ena rätt av.

På väg in mötte hon pappa. Han tittade lite misstänksamt.

- Det var trampsnöret, upplyste hon surmulet och fortsatte utan att vänta på svar.

Knyta upp trampor hade inte ens Viktoria kunnat och nu var det inte bara knuten utan själva snöret. Hon vände på huvudet och såg att pappa gick ut genom grinden. Förargelsen som ett ögonblick nästan hade gällt honom lättade.

Mamma var medkännande och i högsta grad redo. Trampsnörena var så gamla, att hon inte kunde minnas när

de hade blivit ditsatta.

- Dom kanske är lika gamla som vävstolen, föreslog Sara, men då skrattade mamma.

- Nej du, den såg ålderstigen ut redan när jag var liten flicka. Så länge håller inga trampsnören.

Den våren Sara fyllde elva år började hon bli riktigt trött på skolböcker och läsning. Hon hade ju hållit på med sådant där i halva sitt liv och nu när pappa talade om kursplaner och tentamen till flickskolans fjärde klass lät det som allting hittills bara hade varit en förberedelse.

- Tyskan borde du klara, och räkningen också, sa han uppfordrande.

Sara var inte säker när det gällde tyskan och rakt inte historien. När pappa gjorde ett repeterande svep över de historiska årtalen fanns som vanligt ingen krok där hon kunde hänga upp freden i Brömsebro. Han suckade. Det var sej likt och när strax efter Karl IX:s stränga gemål fick sin egen sonhustru till svärmor blev han riktigt irriterad och trodde att Sara inte skulle bli godkänd i varken ett eller annat.

Mamma som hade haft hand om rättskrivningen ville inte påta sej ansvar för varken satsdelar eller kommaterering. En förmiddag tog pappa fram en liten tunn, grå bok - Matilda Widegrens svenska formlära - men när Sara hade läst ett par sidor högt ledsnade de bägge två. Pappa påstod att den som hade lärt sej tysk grammatik hos Mathesius gjorde bättre i att hålla de begreppen klara. Kunde man ordklasser och satsdelar i ett språk var det inte nödvändigt att krångla och lära samma sak en gång till. Mamma var inte närvarande då de i största samförstånd stoppade undan Matilda Widegren och skulle nog inte ha begripit, för hon hade aldrig läst tyska, bara engelska. Engelska var ett

användbart språk men utan ordning – mera undantag än regler – förklarade pappa.

– Eftersom du nu ska börja med engelska i fjärde klassen är det väl onödigt att förvirra begreppen också med den svenska grammatiken.

Hela vårvintern hade varit orolig. Viktoria slet med mattväven men ett par veckor före påsk måste hon ge upp och fara hem till Harrgård för att vila. Mamma fick låna en av pappas konfirmandflickor, men några dagar före helgen just som hon bäst behövdes, ville tösen hem.

– Våra ska göra påskahöfsen, förklarade hon och tog inga bekymmer av att det skulle de i prästgården också.

Mamma var duktig i allt annat arbete, men städa tyckte hon inte om. Sara hade inget emot att bli piga bara hon slapp gå till hönsen. Det luktade av den sura röran som de skulle ha ett par gånger om dagen. Det enda som kunde motivera att man hade höns var väl äggen, fastän allt sedan den gången då hon såg hur den gamla gula, hennes egen höna, slukade en mus hel och hållen kändes det motbjudande att äta ägg. Ja, inte sockerkaka och sådant där förstås, men de stora, löskokta äggen som man fick på söndagsmorgnarna smakade äckligt av hönsröra och rått. Det fanns varken havre eller majs att köpa så mamma hade fått stora säckar höagrar av morbror David och det rörde hon ihop med diskvatten och mosad potatis. Den hade börjat ruttna i källaren så hon kokte stora grytor. Det blev dålig lukt i huset, nästan omöjlig att vädra ut. Skurade man i sängkammaren luktade det något annat, minst lika hemskt. En gång för många år sedan hade pappa hållt lysol i springorna för att skrämma bort storråttorna som huserade under golvet och störde nattsömnen. Enda resultatet blev att för var gång man skurade kom den hemska lukten tillbaka. Nu hade Sara slabbat på för mycket

vatten och inte torkat upp ordentligt. På det viset kunde golvet inte bli riktigt vitt heller och mamma var mer kritisk än tacksam. I salen fick det räcka med att torka av korkmattan under bordet, förresten sopade de och la på en extra matta innanför dörren.

Knektamor kom på skärtorsdags morgon och skurade av köksgolvet. När hon hade fått sin femtioöring och några påskägg blev den långa magra människan stående kvar innanför dörren. Hon satte händerna i sidorna och såg rätt fram.

- Vet frua nått medel mot lopper?

- Loppor, sa mamma lite förvånad. Loppor är väl inte så farligt. Om det hade varit vägglöss ...

- Di, di kan en hålla ätter. Men loppera di står som ett yr ur alla springer när en går tvärs över köksgolvet. Då ä gestet sa ja säja frua.

Mamma tänkte lite på lysol, men hade det inte hjälpt för råttor tog det nog inte loppor heller. Hon kunde inte finna någonting alls att säga. Sara mindes den gången hon hade varit hos knektamor och smakat på bröllopstårtan. Inte hade hon sett några loppor då, men de kanske höll till ute i köket. Ett par loppor i sängen var inte så farligt fast de var svåra att fånga. Klockarmor hade stått utanför sin stuga en tidig morgon och vrängt särken för att lopporna skulle bli frusna och styva i benen. Ja, inte för att Sara hade sett det själv, men Beata berättade om det när hon var kvar och öste på byken. Detta att de stod som ett yr ur alla golvspringor lät mycket värre. Om knektamor hade tagit riktigt hemskt mycket vatten när hon skurade kunde de ha drunknat i golvspringorna. Sara skulle ha velat säga det, men ingen frågade henne.

På eftermiddagen kom Gabriel hem från Göteborg. Pappa fick kvitto på rumshyran och sådant att titta på och då ramlade där fram ett litet kuvert, det som Viktoria hade

lagt på Saras födelsedagsbord när hon fyllde elva år. Det var just som man kunde ha anat, Gabriel hade tagit brevet. Pojkarna hade skrattat och haft roligt den gången för i brevet stod att Sara liknade prosten Bobeck i fromhet och kristligt förstånd – och så stod där en massa annat som ingen begrep. Brevet hade försvunnit, men nu trodde mamma att hon begrep varför Gabriel hade gått och burit det på sej i flera månader. Hon lät ogillande, fast annars var visst allting bra som han gjorde.

– Ja men det är ju inte klokt, sa Gabriel och skrattade igen.

– Just för den skull ja, sa pappa med tonvikt på vart ord. Sedan blev det inte talat mer om brevet.

Gabriel hade ingen chans att klara sina tentamina den våren och när han ändå skulle gå om tänkte han byta till en annan linje. Kemin var alldeles för svår och inte på långt när så intressant som när de hade Knotan till lärare.

När David kom blev det tal om hans studentexamen och mamma menade, att då måste de vara med allihop – utom Gabriel förstås. Pappa blev mulen och förklarade att honom fick de allt vara utan. Han tänkte aldrig mer sätta sin fot i den stan. Mamma tyckte att man fick lov att glömma det som varit och tänka på att nu gällde det Davids studentexamen och att en sådan högtidlighet aldrig kom igen. Vad skulle han själv ha tyckt en gång ifall ...

– Jag gick stut redan i förväg, sa pappa.

De blev så häpna allihop att ingen kom sej för med att säga något. Då fortsatte han att det där med skolan hade aldrig passat honom. Där var han lat. Han började läsa först i Uppsala.

– Studenten tog jag som privatist i Vänersborg.

– Konstigt, sa mamma, det har du aldrig talat om förr.

– Nej, jag säger ju det. Studentexamen är inte så viktig som de vill ha den till, fastän den öppnar vägen till de fria

studierna. – I Uppsala kommer du att uppleva en annan atmosfär, David. Skada bara att ingen av er har ärvt mitt intresse för historia, men humanismen öppnar många andra vägar.

David lät sej inte förledas att fortsätta talet om de där vägarna. Han skulle inte fylla sjutton år förrän till hösten och såg barnsligt surmulen ut inför detta tal om framtid och vidare vyer. Sara tänkte att Uppsala var väldigt långt bort och där skulle David inte känna en enda människa, inte få komma hem om lördagarna. Det skulle bli synd om honom. Fastän både mamma och pappa älskade Uppsala, de talade i mun på varandra för att beskriva hur där var. De hade varit där samtidigt fastän aldrig råkats då och ingen kunde egentligen tro att det var samma stad de beskrev. Pappa hade varit student, mamma samaritersyster och det var nog rätt stor skillnad.

Efter påsk ville det inte bli någon ordning med läsningen. De hade tragglat fram och åter över alla ämnen, både intresse och kunskaper var nerslitna. Mamma gjorde färdig sista trasmattan för vävstolen kunde inte stå kvar i köket över sommaren. Att Viktoria skulle komma tillbaka var inte troligt, knappast önskvärt heller, hon hade det bättre hemma hos de sina där hon kunde sköta sej med både vila och mat.

– Snälla mamma kan jag inte få lära mej att väva. Jag vill lära mej nått riktigt, tjatade Sara.

När mamma inte ville höra på det örat blev Sara påstridig och tyckte det var konstigt om hon inte skulle få lära sej någonting.

– Du vet hur det gick när vi skulle stöpa talgljus i höstas, du tröttnade och jag fick ta reda på alltihop efteråt. Nu ligger ljusen i en låda uppe på vinden och ingen bryr sej om dom.

- Ja men dom rök ju och fick långa veckor som man måste klippa av.

- Ja så där var det förr i världen.

- Men väva är väl nånting annat. Sånt måste jag väl i alla fall kunna när jag blir stor.

- Du är inte stor än, hade mamma sagt, och det är väldigt mycket arbete innan en väv blir iordning. Du kommer att tröttna på halva vägen.

- Jag kommer aldrig att få lära mej nånting riktigt, aldrig! Och så ska jag gå i den där skolan jämnt.

Pappa kom och sa att om Sara äntligen ville så kunde hon väl få försöka. Då gav mamma plötsligt med sej och sa att de kunde sätta upp till två lakan och ett örngott - och ha vävstolen nere i flygeln så stod den inte i vägen.

De började med att räkna ut, för sådant måste man också lära sej.

- En härva räcker till ett bund och tio alnar.

- Alnar?

- Det är sextio centimeter. Man kan inte räkna ut väv annat än i alnar, hur skulle man annars kunna veta hur långt en härva räcker?

Ett bund var femtio mellanrum i skeden och med två trådar i varje blev det hundra. Mamma mätte i skeden och kom fram till ettusentio trådar. Det blev smalt så man måste sy ihop på mitten förstås, men femton alnar borde räcka till två lakan och ett örngott. Soffan i barnkammaren var inte riktigt lika lång som en vanlig säng.

De räknade men blev inte alldeles överens utan gick in till pappa. Mamma hade nästan rätt och pappa sa till Sara, att det var måttet på en kvinnas intelligens om hon kunde räkna ut och sätta upp en väv utan att behöva springa till grannarna. Det lät som ett beröm och ändå hade de ju kommit till honom för att få sluträknat, fast mamma hade haft nästan rätt förstås.

Mamma hade inte bara haft rätt med uträkningen. Sara hann tröttna innan de ens hade hunnit bobina garnet. Då tog mamma de sista härvorna och vevade på. Nästa dag flyttade de upp på vinden för att varpa. Det var mer intressant, men drygt. Tänka sej, mer än tusen trådar som skulle ligga tätt intill varandra och alltid löpa precis på samma sätt kring de två skälpinnarna. Till sist låg ändå vävflätan där inknuten i ett gammalt lakan. Det var mamma som hade markerat skälet med ett grovt snöre och virkat ner alltsammans. Sådant var för noga att släppa barn till. Efter allt det här kunde man begripa varför söndagen kallades vilodag och varför den var så viktig.

På måndagen svepte de väven och Sara fick börja så smått att trä i solv. Mamma satt på en hög pall och räckte henne trådarna så det hela var riktigt trevligt, men förskräckligt noga. Efter vart bund gick mamma tillbaka för att kontrollera.

Skeda måste man göra ensam och ändå var det lika viktigt. När de hade bundit fram och knutit upp trampor och allting visade det sej att Sara hade hoppat över så att det blev glesa ränder på två ställen. Hon grät och ville inte höra talas om att dra ur nästan halva skeden.

- Det gjorde väl inte så mycket heller! Men nu var pappa där igen.

- Förstår du inte min lilla tös att sådana där felränder går aldrig ur. Dina lakan kommer att hålla i många år och jämnt ska du titta på de där ränderna och ångra att du inte gjorde om.

- Jag kunde väl gå upp lite tidigare i morron bitti, sa mamma, men något sådant ville pappa inte höra talas om. Den som sig i leken ger får leken tåla! Hade Sara tjatat sej till att få väva så skulle hon också göra det som hörde henne till.

- Kom ihåg att den här väven ska vara färdig före skolan i höst och utan att mamma behöver sitta emellan! Hon har nog med sitt.

- Så klart! Bara jag får börja väva nån gång. Det är ju roligt.

- Spola tänker i alla fall jag göra, sa mamma. Det är inte mer än rätt, för det har du gjort åt mej så många gånger.

Första dagen hade Sara dunkat ihop en hel aln. Det skulle snart vara överstökat. Hon flyttade mätnålen och satte streck, men innan det hade blivit fyra med ett tvärs över var fjorton dar gångna. Sedan kom studentexamen och efteråt blev det nödvändigt att ta en duvning i alla ämnen.

Den dagen Sara skulle tentera gick pappa och hon in till stan. De svängde över gångbron och fortsatte förbi den fina villan och vidare i skuggan av en lång rad träd. Till slut låg skolan där, stor och skräckinjagande men liksom död. Just som de var mitt för öppnades dörren och en väldig massa flickor kom rusande ut. Man kunde ha blivit omkullsprungen, men pappa gick stadigt rätt fram och uppför den breda trappan.

Sara blev omhändertagen av en fröken med svart hår som tog henne med in i treans klassrum. De flickorna skulle ha gymnastik nästa timme. Det var ett långt smalt rum på baksidan av huset. Ovanpå sa det dunk, dunk i jämn takt och ibland skallrade dörrarna. Fröken hade en väldigt stor sidenrosett på blusen och hon hade stora svarta ögon som hon slängde med hit och dit, himlade sej! Det var när man svarade sådant som inte stod i böckerna. Hon frågade om Sara hade skrivit någon slags uppsats.

- Jo, jag har skrivit en om Gustav Wasas ungdom.

Fröken såg fundersam ut och undrade om det var reproduktion.

- Nej, men jag har gjort en reprod ... en sån också. Den handlade om kejsarinnan Elisabeth som barn.

Den där lärarinnan visste bestämt inte mycket. Hon ville veta vem kejsarinnan Elisabeth var och det fanns väl ingen mer än hon som hade varit gift med Frans Josef av Österrike-Ungern! Sedan läste fröken upp en berättelse om räven och rönnbären och sa, att Sara skulle återge den. Det blev inte så dumt, tyckte hon, och frågade i förbifarten, om Sara hade läst Matilda Widegrens svenska formlära.

- Joo ... ja, fast inte riktigt.

- Vi har inte heller hunnit alldeles färdigt, sa fröken och gav sedan Sara ledigt medan hon själv gick för att tala med pappa.

I korridoren kom en liten rund, lustig människa. Hon började fråga om Sara hade gjort något slags handarbete - om hon kunde sy eller virka. Sara tänkte först berätta om väven men ångrade sej. Den lilla människan hade börjat undersöka korsstygnen längst ner på klänningen. Hon ville veta om Sara hade sytt dem själv och hon tittade efter om stygnen låg åt samma håll. Fattas bara annat så noga som mamma var med det! Inte ett enda kunde den här fröken hitta som låg galet, men hon ogillade att det var knutar på baksidan.

- Det måste du vänja dej av med min lilla vän, sa hon och klappade Sara på kinden.

Det kanske inte var någon riktig lärarinna i alla fall, för så gjorde ingen av de andra.

När pappa äntligen kom såg han så där måttligt belåten ut men sa i alla fall, att de skulle gå till fröknarna Esplund vid torget för att få en fyra inklämd i mössan. I den affären fanns fullt med alla sorters mössor. Lilla fröken hade just tagit fram en låda med siffror på disken. Hennes stora syster kom med en hel trave blåa skolmössor, men en sån hade Sara redan. Det var bara siffran de skulle ha.

Efteråt måste de skynda sej hem och tala om för mamma som hade varit lärarinna i rättskrivning. För henne berättade pappa att det hade varit förargligt med katekesen och något annat var väl inte att vänta, så svårt som Sara hade att lära sej utantill.

David kom hem med käpp och vit mössa, men han ville inte alls fara till Uppsala. Han tänkte försöka få jobb på verkstan där Gabriel redan höll på.

- Men du är ju latinare, sa pappa.

Då svarade han att de andra betygen räckte till och matematiken kunde han komplettera.

Pojkarna arbetade på verkstan. Sara vävde och mamma klarade sej utan jungfru. Pappa kände sej onyttig och tog sej för att såga ved, bära in den också.

- Fåfång gå lärer mycket ont, sa han.

Men det fanns annat också. Den dagen Sara hade trampat av snöret var han på väg till en sjuk gumma i Kartåsen. Mamma pustade och hade det besvärligt där hon låg under väven och krånglade med snörena. Efteråt satte hon sej på pallen.

- Jag är tvungen att väva lite så jag ser om det är riktigt.

Pappa var inte i närheten och hon blev "tvungen" en bra lång bit. Efter det tänkte hon göra paus för att spola, men det var alls inte nödvändigt, så de bestämde sej för en kafferast. Kaffet kunde ha kvittat, men Sara försummade inget som gav tillfälle att slippa från väven. Tänka sej tusen trådar! Och så lika många på tvären innan det blev en aln - inte riktigt så många förstås för dom man skyttlade in var tjockare.

En dag när hon kom lufsande efter frukosten och motvilligt kröp upp på vävpallen såg hon att mätnålen hade flyttat sej och ett nytt streck hade kommit till de andra. Mamma sa ingenting, men ett par dagar senare var det på

samma sätt. Pappa som lite då och då underrättade sej om framfarten blev misstänksam och började tycka att det gick för bra. Mamma var genomskådad men ursäktade sej. Hon hade kommit ner en morgon för att spola och när det inte behövdes kunde hon likaväl dunka ihop en halv aln eller så. Pappa blev förargad och sa bestämt ifrån. Det Sara hade börjat, rent av tjatat sej till, skulle hon också slutföra.

- Det är bättre att springa genom besvären än att krypa, sa han. - Om du väver en aln om dagen är det färdigt före fredag.

Inslagsgarnet var rätt tjockt och en aln var inte mer än Sara skulle ha stått ut med, men när hon riktigt hade fått upp farten så - pang! sprang där av en tråd, ibland flera på en gång. Laga trådar hade pappa i alla fall inte förbjudit mamma att göra.

Den dagen de klippte ner väven var Sara stolt och hade glömt alla motigheter, fast nog skulle det dröja innan hon satte igång med något sådant igen.

- Jojomensann, - nu är det bara fästman som fattas, sa Grind-Mari.

Hon hade hjälpt mamma med lite småtvätt och skurat av köksgolvet och så förstås blivit tvungen att beundra väven. Inte begrep Sara vad detta hade med fästman att göra och inte varför mamma snörpte på munnen och nästan såg förargad ut. Efteråt sa hon till pappa att detta med Grind-Maris skurning var inte mycket att ha. Det blev mer dumt prat och skvaller än hjälp. Om det inte hade varit så dyrt skulle de fått Augustinus att lägga på en korkmatta i köket. Pappa svarade varken ett eller annat och så blev det inte mer talat om den saken. Desto mer vred och vändes frågan om var Sara skulle bo när hon började i skolan till hösten.

Doktorinnan Quist hade haft en skolflicka boende som slutat skolan. Doktorinnan var en snäll och fin människa som skulle kunna sätta lite fason på Sara. Sådant fick en

ung människa inte för mycket av. Pappa mindes från sin egen skoltid hur blyg och tölpig han hade varit.

Doktorinnan sa bestämt nej, det var kristid och besvärligt med maten så hon ville inte ha någon mer i hushållet än nödigt. Istället hade hon föreslagit en fru Sabina Glad som brukade ha huset fullt med skolungdomar. Mamma kände till henne men var inte särskilt intresserad. När folk ska leva på sådant kan det bli både si och så. Å andra sidan var tiden så pass framskriden att de kanske måste passa på möjligheten.

- Jag får väl gå in en dag och tala med fru Glad. Det beror ju lite på vad hon ska ha i månaden och vilka andra som kommer att bo där.

Sara hade tänkt att hon skulle få gå med och titta på fru Glad, men där bedrog hon sej. Mamma ville tydligen inte alls ha något sällskap. Det var onsdag och mamma hade passat på att köpa blek, äcklig kolja på torget. Det var den billigaste fisken som fanns, näst färsksill, och den ledsammaste. Men nu var det så spännande att lyssna till det mamma berättade att man inte behövde tänka på vad man åt - fastän efteråt fick de hallon med mask i.

- Kära barn - som du sitter och petar, sa mamma, men glömde snart bort och fortsatte att tala om fru Glad.

Där hade varit ett stort rum med blomfönster utbyggt mot söder - lite ihopplockat med möbler men i alla fall ett rejält skrivbord. Bäst av allt - rummet intill var uthyrt till Olle och Tom som var söner till mammas barndomsvän. Sara slök i häpenheten både hallon och mask, för dom pojkarna kände hon och hade lekt med flera gånger. Tom var nästan ett helt år äldre och lite mallig, men Olle var hemskt snäll. Hon glömde att lyssna till fortsättningen och hörde inte när mamma sa, att fru Glad verkade rätt grinig, men det var inte mycket att välja på och hon begärde fyrtio kronor - inte mer än pojkarna betalade för enbart rummet i

Göteborg, så mamma hade bestämt sej. Flickan som skulle dela rum med Sara gick i sjunde klass och var snäll och trevlig enligt fru Glad. Sara hade alltid tyckt om stora flickor och tänka sej att den här hette något så poetiskt som Lucia! I våras när hon tenterade hade Sara fått en hastig skymt av kamraterna och det hade räckt för att sätta fantasin i rörelse. Vem hon skulle ta till bästa vän var inte riktigt klart, men nu bestämde hon direkt att det istället skulle bli Lucia. Allt annat verkade osäkert och lite kusligt, men att få en bästa vän som hette Lucia måste bli roligt.

- Lucia och jag kan ta cyklarna och åka hem en eftermiddag i veckan, utlovade hon till dem som säkert skulle komma att längta förskräckligt.

Mammas gamla cykel, den utan frihjul, var Saras egen nu. Pappa svarade att det var tvivelsamt om Lucia hade någon cykel med sej, för hon bodde ganska långt borta och måste åka tåg för att komma till stan. Förresten var det inte heller säkert att hon ville vara tillsammans med den som var så mycket yngre - överhuvudtaget blev det nog svårt att få kamrater när man kom så där mitt i. Han mindes själv hur tafatt han hade känt sej bland kamraterna och sådant kunde hålla i sej i flera år - om det någonsin gick över.

Inte var det något uppmuntrande tal, men pappa var alltid så - satt där på midsommarafton och suckade, att nu blev dagarna kortare och man var på väg mot vintern igen och det trots att sommaren med alla sina härligheter knappt hade börjat.

Sara gick ut till Augustinus som höll på med ett nytt dass bakom syrensnåret längst bort i trädgården.

- Jag ska snart börja i skolan i stan!

- Måda, sa Augustinus och dröjde ett ögonblick medan vattenpassets lilla bubbla stannade på rätt ställe.

Det var ett förskräckligt fint hus med taket brutet från fyra håll mot en hög skorstensliknande sak. Det var modernt och alltihop skulle ha varit bra, om inte pappa redan i förväg hade bestämt att man inte skulle få sätta upp några fina tavlor på väggarna. Sådant var makabert, sa han, men tänk så ledsamt att inte ha något att titta på! Sara hade aldrig kommit sej för att fråga vad makabert var för någonting, men hon visste ju hur det såg ut i tant prostinnans lilla hus. Det låg också invuxet av syrenbuskar och när man kom ända fram var där en hög trappa med räcke på båda sidor – och en liten veranda med väntebänk! Inne fanns två lock för dom stora och ett litet hjärtformat med extra fotpall framför, så att barnen skulle känna sej välkomna. På golvet låg en grann trasmatta och i taket var klistrat en blå tapet med guldstjärnor. Allra finast var ändå väggarna. Där satt alla sorters tavlor. Vart år fick tant Bonte "Julstämning" och andra fina tidningar av sina pojkar och de låg kvar på förmaksbordet ända till den stora höststädningen. Då klippte hon ur bilder och tog alla lösa tavlor med till sitt lilla lusthus som hon kallade dasset. Gabriel tyckte bäst om Bruno Liljefors tavlor, "Kråkorna" till exempel, men Sara ville hellre titta på folk. Det fanns en tavla som föreställde Erik XIV och Karin Månsdotter och så den otäcke Göran Persson. På tavlan vid sidan om kunde man se Gustav II Adolf falla på knä bredvid sin häst. Han bad till Gud före striden. Hans pipskägg var nästan likt pappas, fast annars var han mycket tjockare och klädd i en stor vit fruntimmerskrage med spets runt om. Drottning Blanka med den lille kungen som fick "rida, rida ranka" var fin, men den tavlan fanns hemma i barnkammaren också. Då var det mer intressant att titta på Karl XII:s likfärd. En annan tavla med ett stort, ensamt hus och en massa moln på himlen var målad av en prins. Det fanns tavlor av Zorn också – kullor från Dalarna. En stod och blåste i lur och en

annan var klädd i lustigt kort fårskinnspäls. Somliga hade visst inte haft någonting på sej, men dom hade tant Bonte inte fått sätta upp för sin "lille gubbe". Borta vid barnplatsen var det nästan bara Carl Larsson-tavlor. Hans barn hade väldigt mycket roligt, men slarviga var dom! Mamma skulle inte ha gillat att man slängde så där omkring sej.

När det var syn i prostgården hade den fine revisionssekreteraren Zethelius sagt att hemlighuset där mest liknade Nationalmuseum. Men ingenting hjälpte – pappa hade satt sej på tvären och sagt sin mening i förväg för att det inte skulle bli någon besvikelse. Sara hade annars funderat på en stor guldinramad tavla som stod på vinden. Den föreställde hela kungafamiljen och var till ingen nytta. Makabert hade pappa sagt – men han tyckte ju så mycket om kungliga annars. Allt det där var inget att tala med Augustinus om.

– Har Kristinas katta fått några ungar i år? sa hon för att ändå få ett samtal igång.

– Jo dä va en sak dä – fyra stöcken – men vi slog ihjäl dom allihop.

Augustinus siktade mot att bli färdig och ta hem verktygen till kvällen och med det var han mindre talträngd.

Det blev inte så roligt att börja i skolan som man hade tänkt sej. Nästan alla flickorna hade redan sin bästis och ingen brydde sej om Sara på rasterna. Ibland stod de två eller fyra och viskade med varandra, försökte hon då att komma med i gruppen kunde det bli:

– Vi säger ingenting till henne!

Det var bättre på eftermiddagarna för Lucia och hon blev goda vänner. Lucias bästa vän i klassen hade inga syskon och måste vara mycket med sin mamma. Någon gång fick

Sara gå med dit och det var ett mycket gammalt roligt hus bortom stationen.

Lucia var mycket vacker. Hon hade halvlångt mörkt hår som hon rullade på papiljotter av tidningspapper var kväll. Det blev korkskruvslockar och högst upp band hon en stor sidenrosett. Annars hade hon inte särskilt fina kläder och nästan inga fickpengar. Sara som var yngst fick ha den stora sängen och Lucia låg i en smal turistsäng som var inställd framför den låsta dörren till pojkarnas rum. Fru Glad sa till mamma, att flickans föräldrar hade prutat ner en hel femma och då fick det bli på det viset med sängen. Det var synd och Sara kunde gärna ha legat därborta vid dörren. Det satt en propp av vadd i nyckelhålet men en gång började den att röra på sej och det kom fram en lång, smal chokladbit – fast den delade Lucia i två lika stora delar.

Fru Glad liknade inte alls sitt namn. Hon hade neråtsträvande mungipor och en underläpp som hängde än värre när hon sa det där om pengarna. På den feta, tvärrandiga halsen fanns något rött som liknade ett lingon. Förresten var hon plattfotad och lankade omkring i stora grå filttofflor. Det enda riktigt trevliga med fru Glad var hennes kusindotter, den snälla och lättsamma Manda Anderson. Det var hon som slet och höll ihop hela företaget och ändå trodde de som kände närmare till, att hon inte hade en krona kontant – bara fick slita och tacka om hon fick maten och lite kläder att sy om åt sej.

Strax efter klockan sju på morgonen gick Manda ronden och väckte. Det fanns en stor pojke också som hade rum med egen ingång. Strax efter kom hon tillbaka med en konstig kristidsdryck som kallades kakao, fastän Tom påstod att den var kokad på finmalda cigarrlådor. Ibland när man hade druckit ur låg det flisor kvar i botten på koppen. Sedan skulle Manda bädda och städa och springa